

Día de los Muertos

A mexikói halottkultusz, vagyis a Día de los Muertos (Halottak Napja) több évszázados, leginkább maja és azték gyökerekkel rendelkező hagyomány, amely a halottakra való emlékezést foglalja magába ünneplős formában.

November elsején és másodikán virágokkal díszített papírmasé csontvázak lepik el az utcákat és karneváli hangulatban ünnepel az egész ország.

A Halottak Napjának ünnepe Mexikó különböző részein változatos formában jelenik meg, ami földrajzi eltérésekből és a különböző régiók kulturális sokszínűségéből fakad.

Például Oaxaca városában, az ünnep közösségi és családi rendezvényekkel, parádékkal és piaci vásárokkal gazdagodik, míg Michoacánban a Patzcuaro-tó környékén szimbolikus gyertyás felvonulásokkal és különleges rituálékkal emlékeznek meg a halottakról.

A halottak fogadására otthonaikban oltárt emelnek, amely több szintes, színes és bőséges, rengeteg időt és energiát áldoznak a felkészülésre, hiszik, hogy a holtak ilyenkor hazatérnek a családjuk körébe, otthonába, és ha nem találják megfelelőnek az oltárt, akkor megharagszanak.

Ezek a hagyományok leginkább az azték és maja civilizációk vallási szokásaiból származnak, melyet a spanyol hódítók érkezése előtt gyakoroltak.

Maja civilizáció (i. e. 2000 körül kezdődött, és i.sz. 900-tól már hanyatlott az 1600as évekig) Mexikó keleti részén volt

A maja hitvilág szerint a túlvilágot Xibalba-nak hívták, amelyet gyakran az „Alvilág Birodalmának” neveztek. Xibalba-t sötét, veszélyes és misztikus helynek tartották, ahol az elhunyt lelke különböző próbatételeken ment keresztül. Xibalba ura és úrnője az alvilág istenei voltak, akik megítélték az elhunyt lelkeket, és eldöntötték sorsukat a túlvilágon.

A maják szerint a halottak lelke több szinten utazott, és az, hogy hová kerültek, nagyban függött attól, kik voltak korábban. Az uralkodók és a papok lelkei általában az égbe kerültek, mivel őket isteni eredetűnek tartották, míg a hétköznapi emberek lelkét különféle kihívások várták az alvilágban.

Azték birodalom (i.sz.2. századi gyűjtögető nomádokból, 15. századig hatalmas birodalmat építettek) - Mexikó déli részén

Az aztékok hite szerint az élet és halál ciklikus folyamat, és az emberek halála után különféle birodalmakba kerültek, attól függően, hogyan haltak meg.

A halotti szertartás szigorú rituálékat foglalt magában, melyek az elhunyt lelkének túlvilági útját készítették elő.

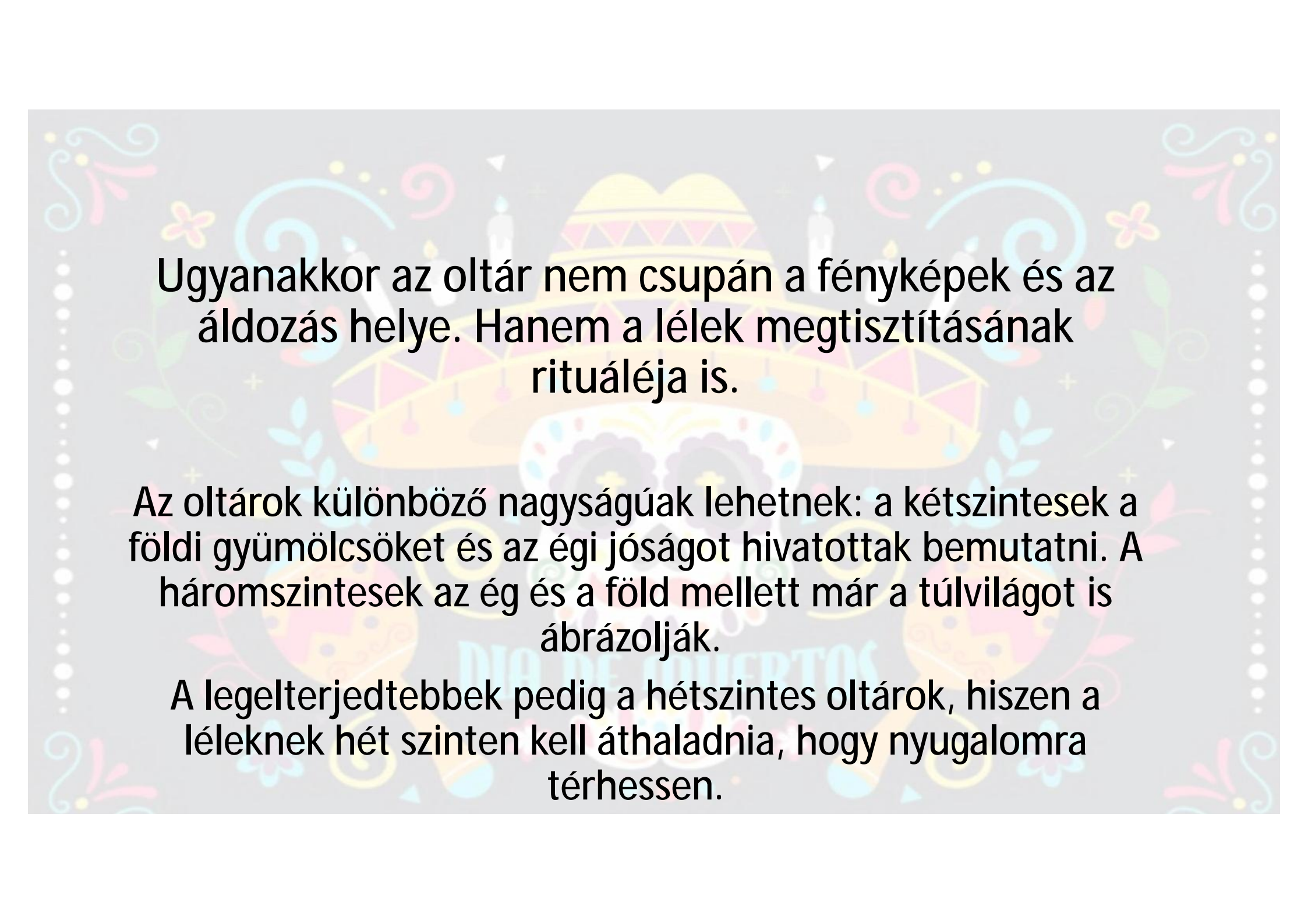
Az elhunytakat gyakran színes textilekbe csavarták, és a szívük alá jade követ helyeztek, amely az életet (energiát) jelképezte.

Hoztak étel-, vagy állat- áldozatokat, amelyek segítséget nyújtottak az elhunytak a túlvilágon való utazás során.

A rituálé során egy kis tüzet is gyújtottak az elhunyt feje mellett, amely a túlvilági utat volt hivatott megvilágítani, valamint a hamut használták arra, hogy a lelket védjék a rossz szellemektől.

Az elhunytak temetkezési helyei a társadalmi státusztól függtek. A nemesek esetében például a hamvasztás volt elterjedt szokás, amely után a hamvakat egy korsóban helyezték el, majd ezt a helyet különféle szent tárgyakkal és növényekkel díszítették.

Ugyanakkor az oltár nem csupán a fényképek és az áldozás helye. Hanem a lélek megtisztításának rituáléja is.

Az oltárok különböző nagyságúak lehetnek: a kétszintesek a földi gyümölcsöket és az égi jóságot hivatottak bemutatni. A háromszintesek az ég és a föld mellett már a túlvilágot is ábrázolják.

A legelterjedtebbek pedig a hétszintes oltárok, hiszen a léleknek hét szinten kell áthaladnia, hogy nyugalomra térhessen.

Az oltárt pálma-, vagy cukornádlevélből készített virágokkal, olykor édességekkel és gyümölcsökkel teletűzdelt - boltívvel zárják körül, mely a holtak világának bejáratát jelképezi.

Az oltár következő tipikus eleme a papel picado, azaz a kilyuggatott színes papír, mely a halállal kapcsolatos szimbólumokat, leggyakrabban La Catrinát vagy csontvázat ábrázol.

Ennek eredete szintén a Kolumbusz előtti időkre nyúlik vissza, amikor az aztékok fa törzséből préselt papírja jelképezte a levegőt/szelet az áldozati oltárokon.

Segítve a lélek megtisztulását, egy tálban vizet forraltak, ebbe különböző fűszernövényeket tettek bele: babér, kakukkfű, majoranna, rozmaring és kamilla; egy másikban pedig kopálgyantát vagy tömjént égettek, mely szintén a lélek megtisztítását szolgálta.

Tűz elem: 4 vagy több gyertya

Föld elem: magvak, gyümölcsök és termékek jelképezik, leggyakrabban a kukorica és a kakaó;

később az oltár elé pedig különböző színűre festett fűrészport szórtak a bibliai „porból lettél, porrá leszel” kifejezés értelmében

Sok helyen a mexikói meztelen kutyát (Xoloitzcuintle) ábrázoló figurát is az oltárra helyezik, hiszen az azték hagyomány szerint ez a kutya segítette át a lelkeket a halottak folyóján.

Természetesen a katolikus jelképek sem hiányozhatnak: a hozzátartozók szentképekkel és rózsafüzérekkel tarkítják az oltárt. A halott családtagok képe mellé, vagy a legfelső szinten, a boltív alá fészületet helyeznek, a földre vagy az oltár valamelyik szintjére pedig sóból és hamuból rajzolnak keresztet. Ez szintén a megtisztulást segíti elő – így a lélek hamar maga mögött tudja

Az oltárok tradicionális elemei a halálfejes cukorkák és csokoládék, melyek azt jelképezik, hogy a halál nem csak keserű, hanem édes is lehet – ez tökéletesen jellemzi a mexikóiak halálhoz való viszonyát.

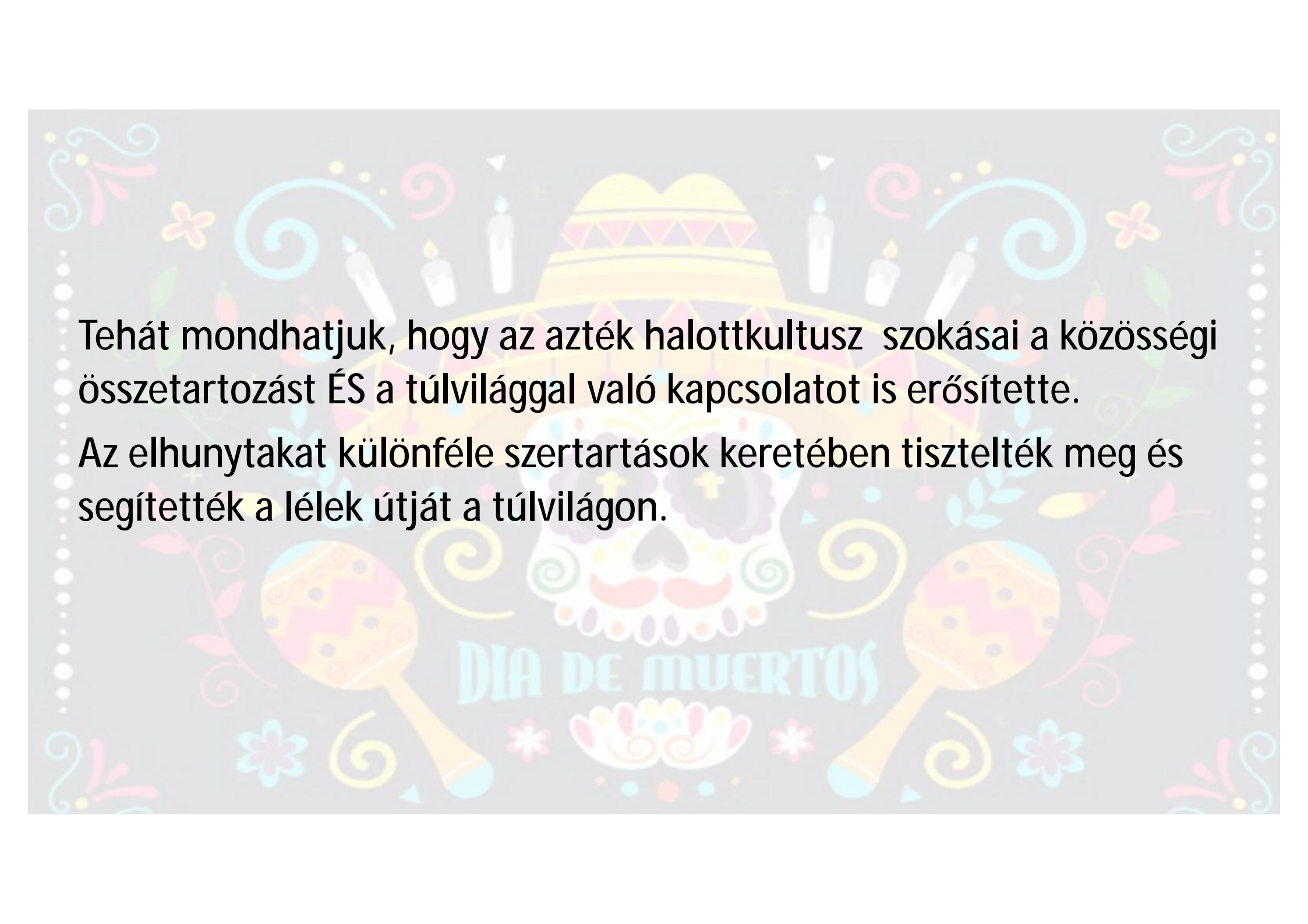
Mivel a tradíció szerint a holtak világának színe a sárga, az oltárokat és a sírokat egy tipikus mexikói virággal, a citrom- és narancssárga színekben pompázó cempasúchil-lel (nagy büdöskével) díszítik.

És hozzánk hasonlóan a mexikóiak is ellátogatnak a temetőkbe, hogy gyertyát gyújtva halottaikra emlékezzenek. A kisebb falvakban a hazafelé vezető út mentén is gyertyákat és virágokat helyeznek el, hogy halottjuk ne hogy eltévedjen, és biztosan megtalálja a számára állított oltárt. Sokan a temetőkben is éjszakáznak, elfogyasztják a

Miután a spanyolok a 16. században meghódították Mexikót, az őslakosokra kényszerítették a kereszténységet.

Így a hamvasztás, amely korábban az aztékok körében gyakori volt, a katolikus hit miatt visszaszorult (mivel a katolikus egyház hagyományosan a testi feltámadásban hitt, és így a test földbe temetését részesítette előnyben).

Azonban a halottak ünneplését nem sikerült eltörölni. Ehelyett a keresztény Mindenszentek és Halottak Napjához kapcsolódott, (amely november 1-én és 2-án van) és a helyi hiedelmek beolvadtak az új vallási keretekbe.

Tehát mondhatjuk, hogy az azték halottkultusz szokásai a közösségi összetartozást ÉS a túlvilággal való kapcsolatot is erősítette.

Az elhunytakat különféle szertartások keretében tisztelték meg és segítették a lélek útját a túlvilágon.

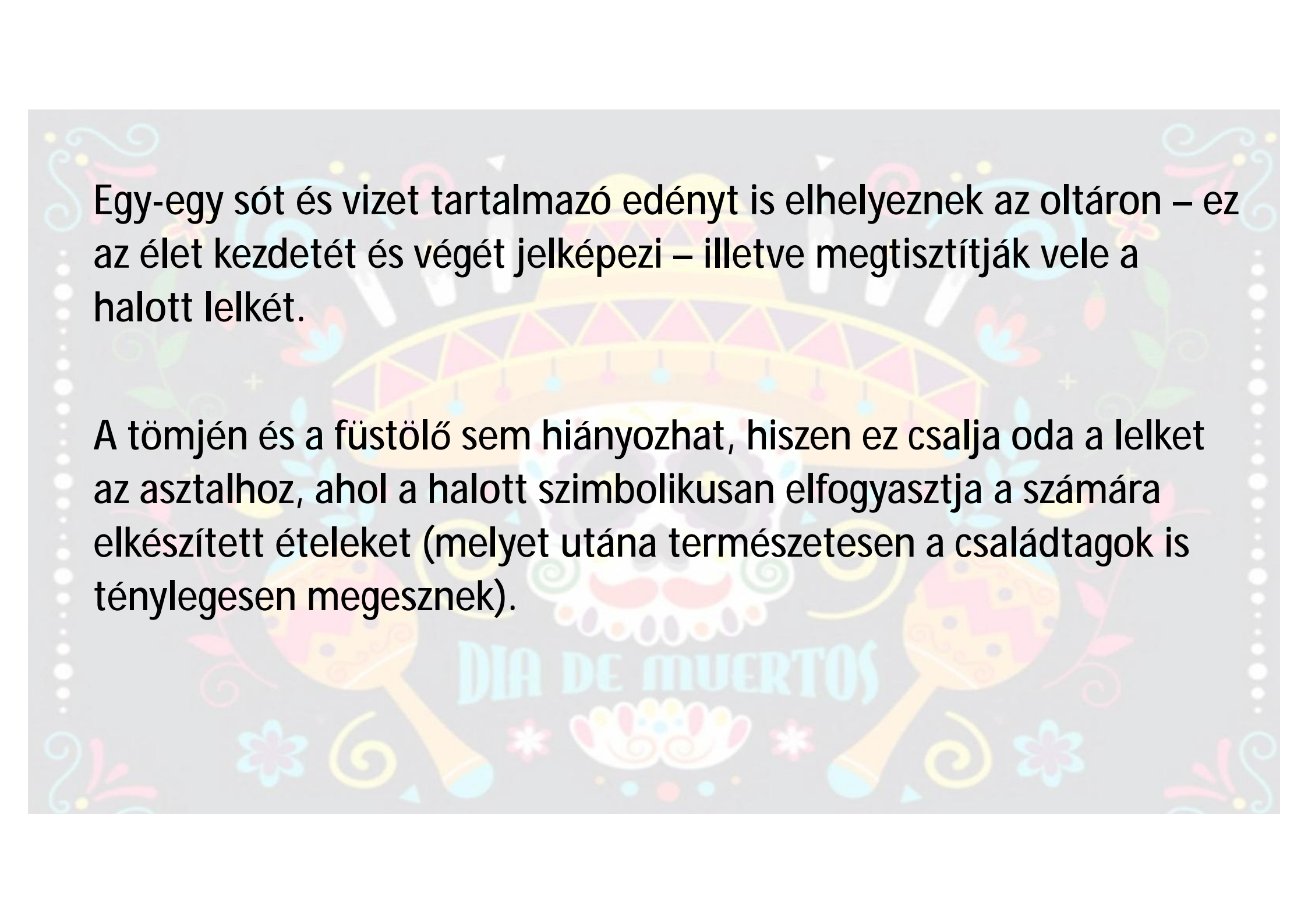
Maja ünnep a jelenben

A Yucatán-félszigeten ahol a maják éltek és élnek, kissé eltérnek a szokások, így a halottnak állított oltár is kicsit más.

November másodikán elkészítik az ételektől roskadozó asztalt, melynek megterítéséhez agyagból vagy fából készült, tradicionális tálakat használnak.

A terítőt saját kézzel hímzik, a felhőket jelképezi; a gyerekeknek élénk színű, a felnőtt elhunytaknak fehér vagy világosszürke abroszt

Egy-egy sót és vizet tartalmazó edényt is elhelyeznek az oltáron – ez az élet kezdetét és végét jelképezi – illetve megtisztítják vele a halott lelkét.

A tömjén és a füstölő sem hiányozhat, hiszen ez csalja oda a lelket az asztalhoz, ahol a halott szimbolikusan elfogyasztja a számára elkészített ételeket (melyet utána természetesen a családtagok is ténylegesen megesznek).

A halottak napja mai „arcai”

Amit leggyakrabban láthatunk, mint „jelmez” az egy csinos csontváz (díszítésű) hölgy.

Ő korábban az Azték ünnep egyik fontos alakja volt az "alvilág úrnője", akit gyakran a Halottak (napjának) Istennőjeként is említenek. A szerepe megmaradt, de ma már inkább „La Catrina” formában szimbolizálja a halált. Őt José Guadalupe Posada mexikói rézmetsző 1910-ben alkotta meg, leginkább politikai okokból.

La Catrina eredete inkább politikai, mint vallási; egy ellenzéki újságokhoz kötődik a megjelenése, melyekben Benito Juárez kormányzása idején halálfejekkel és csontvázakkal illusztrálták a politikusokat érintő kritikákat.

Posada először a Garbancera névvel illette az általa alkotott csontvázat, mellyel az indián származásukat tagadó mexikóiakat kritizálta; a garbanzos ugyanis csicseriborsót jelent, melyet a szegényebb rétegekből származó, sokszor bennszülött felmenőkkel bíró rétegek árultak. Így alakult ki a „borsóevő csontváz” kifejezés, melyet szintén gyakran hallhatunk az ünneppel kapcsolatban.

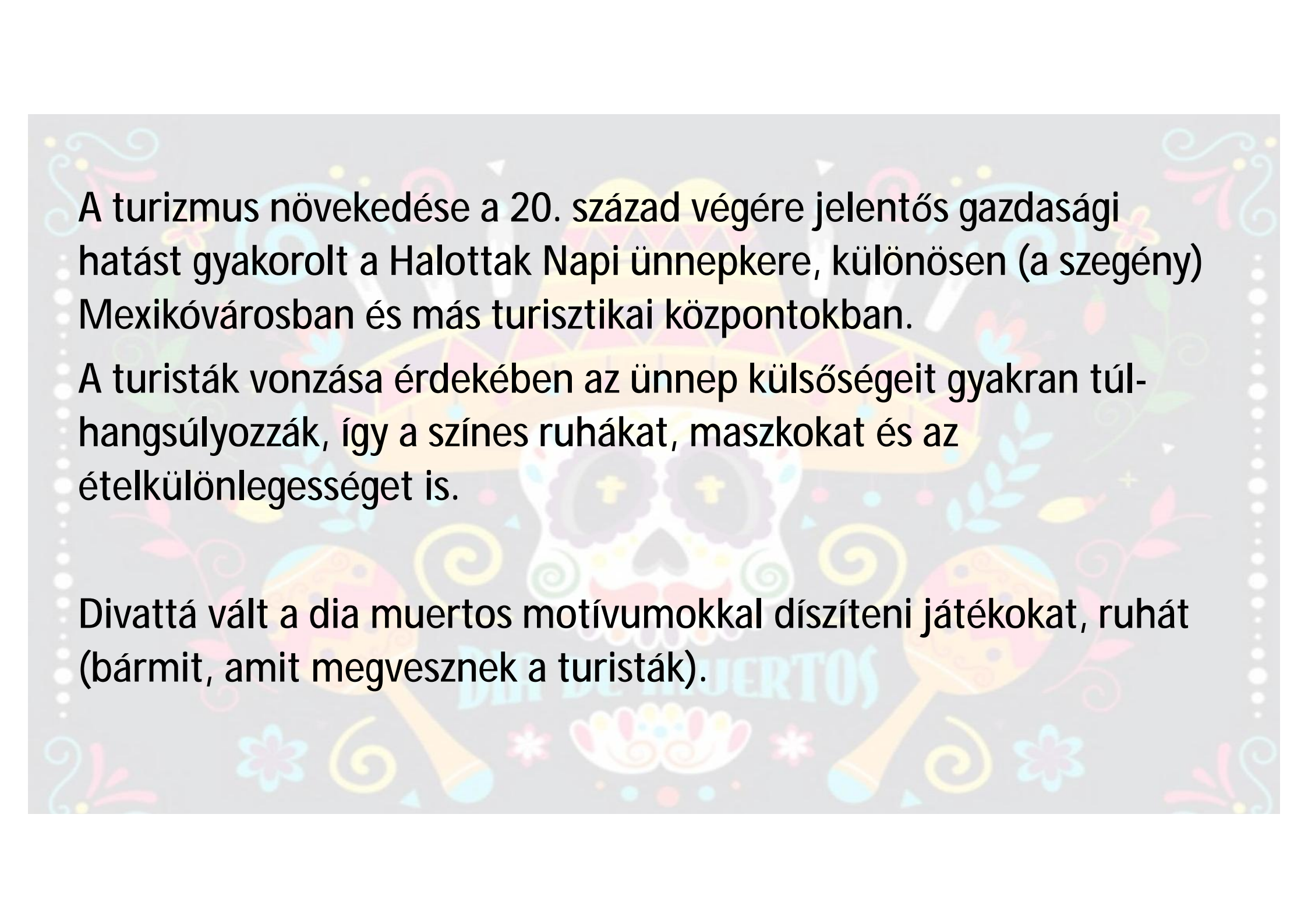

DIA DE

A Día de Muertos másik szimbóluma Santa Muerte, aki a gonosz kívánságok teljesítője. Santa Muerte csuklyát visel és kaszát tart a kezében - de ez sem feltétlenül fekete, hanem lehet sárga, piros, vagy akár rózsaszínű is. A koponyák nem csak a halált, hanem az újjászületést is szimbolizálják – valószínűleg innen is ered a halálhoz fűződő derült, viccelődő, gúnyos hangulat, amely a mexikói halottkultuszt jellemzi.

A turizmus növekedése a 20. század végére jelentős gazdasági hatást gyakorolt a Halottak Napi ünnepkerekre, különösen (a szegény) Mexikóvárosban és más turisztikai központokban.

A turisták vonzása érdekében az ünnep külsőségeit gyakran túlhangsúlyozzák, így a színes ruhákat, maszkokat és az ételkülönlegességet is.

Divattá vált a dia muertos motívumokkal díszíteni játékokat, ruhát (bármit, amit megvesznek a turisták).

